

»Blokirana demokracija« in Slovenci

»Poročevalec Slovenske skupnosti«, ki je gla-
silo sekcije Ssk za občino Devin - Nabrežina, je
v zadnji številki objavil uvodnik z zgornjim
naslovom izpod peresa M.B. (Martina Breclja).
Razmišljanje gotovo zasluži večjo pozornost in
ga zato ponatiskujemo.

Ured.

Generalni tajnik KPI Achille Occhetto
pogosto utemeljuje zahtevo po koreniti
prenovi svoje politične organizacije, rekoč,
da bi na tak način med drugim odprli iz-
hod iz »blokiranosti«, v kateri tiči italijan-
ska demokracija že vsa poveljna leta. De-
jansko je treba iskati prav v svojski »dru-
gačnosti« KPI enega izmed poglavitnih
vzrokov, zaradi katerih ni v povojni Italiji
še prišlo do resnične zamenjave političnih
sil na oblasti. To premeno je dejansko (mi-
mo svoje volje) onemogočala tudi in pred-
vsem sama KPI, ki je po eni strani vse-
skozi bila vodilna sila opozicije in kot ta-
ka tudi glavna sila potencialne nove obla-
sti, po drugi strani pa je kljub vsem svo-
jim prenovam do zadnjega ostala »neza-
nesljiva« z vidika zahodnih demokracij in
torej »neprimerna« za prevzem oblasti. Ta
njena »vnaprejšnja odrezanost« od obla-
sti je nekatere, zlasti PSI, privedla celo ta-
ko daleč, da so se povezali s strankami, kot
je KD, ki bi jim v normalnih razmerah
moral biti alternativne.

Vse to je imelo in še ima kopico nega-
tivnih posledic za italijansko demokracijo
nasploh, a zaradi vrste posebnih okoliščin
tudi in še posebej za življenje naše narod-
nostne skupnosti. Dejstvo namreč je, da se
glavnina Slovencev od konca druge sve-
vojnpe vojne do današnjih dni politično o-
predeljuje za komunizem in še posebej za
KPI. S tem pa je naša usoda postala v očeh
večine na nek način »stvar komunistov«,
kot med drugim pove, pa čeprav na izkriv-
ljen način, globoko zakoreninjeni in široko
razširjeni stereotip o »slavocomunistih«,
ki nas Slovence oziroma Slované kratko-
malo enači s komunisti. Toda s tem, da je
postala »stvar komunistov«, je naša usoda
zašla na slep tir, saj je postala domena po-
litične sile, ki je v italijanski »blokiranosti«
demokraciji »izključena« z oblasti.

Seveda je gornje izvajanje shematično
ter zato v marsičem površno in krivično.
Ter moramo v prvi vrsti poudariti prav mi,
saj nakazana shema med drugim ne upo-
števa Ssk, v delovanje in smotrnost kate-

dalje na 3. strani ■

Deželni odbornik odgovarja B. Brezigarju

V središču pozornosti slovensko šolstvo

Deželni odbornik za kulturo in šolstvo
Antonini Canterin je posredoval deželne-
mu svetovalcu Bojanu Brezigarju pisni od-
govor na vprašanje v zvezi s predlogi o
združevanju nekaterih slovenskih šol.
Vprašanje, ki ga je Brezigar vložil že 14.
januarja lani, je izhajalo iz namere trža-
škega šolskega skrbnika, da združi didak-
tični ravnateljstvi pri Sv. Jakobu in Sv.
Ivanu ter spremeni nižjo srednjo šolo Fran-
Erjavca v Rojanu v podružnico nabrežin-
ske nižje srednje šole Igo Gruden. Sveto-
valec Ssk je tedaj poudaril, da gre za proti-
zakonit postopek, kajti Londonski memo-
randum in Osimski sporazum izrecno do-
ločata ohranjanje slovenskih šol, ter da
v postopku ni bilo mnenja deželne komi-
sije za slovenske šole, ki bi se morala o tem
predlogu predhodno izreči.

Odbornik Antonini je v dolgem odgo-
voru potrdil, da je komisija za slovenske
šole tisti organ, ki bi moral izreči mnenje
o predlogu. Dodal pa je, da se je komi-
sija sestala 18. januarja 1989, potem ko je
šolski skrbnik že poslal v Rim svoj pred-
log, kajti predhodno ni utegnil zahtevati
sklicanja komisije. Ta pa, kot je dejal An-
tonini, ni hotela izreči mnenja, ker še ni
bil odobren zakon za zaščito slovenske
manjšine ter je torej šolskemu skrbniku
odgovorila negativno. To mnenje je skrb-
nik posredoval ministrstvu za šolstvo in
drugim pristojnim uradom, katere je opo-
zoril, da zakon št. 1012 iz leta 1961 določa,
da je mogoče šole s slovenskim učnim je-
zikom ustanoviti ali ukiniti samo z odlo-
kom predsednika republike. Šolski skrbnik

dalje na 2. strani ■

Slovenski krščanski demokrati so imeli prvi kongres v Ljubljani

V Sloveniji se nadaljuje živahno delo-
vanje opozicijskih političnih strank. V Ma-
riboru je bilo v soboto, 27. januarja, zbo-
rovanje, ki ga je priredila združena opo-
zicija, v Cankarjevem domu v Ljubljani
pa so Slovenski krščanski demokrati ta-
dan imeli prvi kongres, na katerem so odo-
brili strankin statut in politični program,
ki bo osnova za volilno kampanjo. Potr-
dili so tudi Lojzeta Peterleta za predsedni-
ka in Franceta Miklavčiča za podpredsed-
nika stranke. Zasedal je dalje mladinski
odsek, ki je že ustanovil več sekcij.

Stranka je v polnem razmahu in utr-
juje svojo mrežo na terenu. V svojem u-
vodnem govoru na kongresu je predse-
dnik Peterle naglasil, da se s Slovenskimi
krščanskimi demokrati kristjani vračajo v
politično življenje po skoraj pol stoletja
prisilnega molka, kar jim — spričo bli-
njih volitev — nalaga veliko naporov in
tudi odgovornosti. Njihovo izhodišče je
človek, njegovo dostojanstvo in osebna svo-
boda. Krščanski demokrati so za dosledni
politični pluralizem. Moralna kriza ki spod-
jeda družbo pa terja ponovno vzpostavitev
osebne odgovornosti. Zahtevajo neodvisno
sodstvo in samostojne sindikate, dolgoro-
ni cilj je demilitarizacija Slovenije. Suve-

renost slovenske države mora jamčiti no-
va ustava. Ujeti hočejo korak z Evropo ta-
ko v političnem, kulturnem kot tudi gospo-
darskem smislu. Zavzemali se bodo za uki-
nitev družbene lastnine, za tehnološko raz-
vito industrijo, za pospeševanje male in
srednje industrije ter za podporo kmetij-
stvu. Zaposlenim hočejo zagotoviti social-
no varnost s kolektivnimi pogodbami. Po-
sebnost pozornosti je deležna tudi družina,
kateri je treba zagotoviti materialne po-
goje za ovrednotenje materinstva. S po-
sebnostjo so krščanski demokrati
zavzeli tudi stališče do vprašanja splava,
zaradi katerega so se v preteklih dneh zna-
šli sredi polemik in napadov. Menijo, da
je treba težiti po odgovornejšem odnosu
do življenja z vzgojo in izobraževanjem ter
zmanjšati število splavov, vendar ne z re-
strikcijami in represivnimi metodami. Po-
litiko do Slovencev zunaj Slovenije mora
voditi izključno narodno načelo, z manj-
šinami doma pa hočejo živeti v sožitju in
spoštovati njihove pravice. Razčlenjeni po-
litični program Slovenskih krščanskih de-
mokratov obravnava med drugim vzgojo,
izobraževanje in znanost, kulturo in teles-
no kulturo ter urejanje prostora in var-
stvo okolja.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 4. februarja, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 »Čarovnica Minka in čarovnik Gregor«; 11.00 Za smeh in dobro voljo; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Ko zgodovina zazveni; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Yesterday ali »Od jutri ne kadim več«; 14.30 V studiu z vami: Sergej Verč; 16.00 Šport in glasba; 17.30 V studiu z vami; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 5. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.10 Slovenska lahka glasba; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Slovenski kantavtorji; 12.00 Naravoslovje malo drugače; 12.40 Komorni mešani zbor iz Postojne; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Igrajmo se skupaj!; 15.10 Ta dom je naš (o ekologiji); 16.00 Ob 85-letnici skladatelja Vilka Ukmarja; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Lev Nikolajevič Tolstoj; »Vojna in mir«; 17.25 »Mladi val« — radio za vas; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 6. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.40 »Moč besede« (Josip Tavčar); 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.40 Oktet Vrtnica iz Nove Gorice; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Ob 85-letnici skladatelja Vilka Ukmarja; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Lev Nikolajevič Tolstoj; »Vojna in mir«; 17.25 »Mladi val« — radio za vas; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 7. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Zdravniška posvetovalnica; 12.40 Zgornjevipski mešani zbor iz Podnanosa; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: »Črno na belem«; 14.30 Na goriškem valu; 16.00 Pianistka in skladateljica Hilda Horak; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Lev Nikolajevič Tolstoj; »Vojna in mir«; 17.25 »Mladi val« — radio za vas; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 8. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.40 »Oj, vojna moja, vojna kruta«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 »Nič ni za človeka nemogoče«; 12.40 Komorni mešani zbor iz Nove Gorice; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: »Narišimo pravljico!«; 14.30 Od Milj do Devina; 15.10 Kulturni dogodki; 16.00 Mladi evropski izveštelci v palači Labia v Benetkah; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Lev Nikolajevič Tolstoj; »Vojna in mir«; 17.25 »Mladi val« — radio za vas; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 9. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.40 Moški zbor Provox iz Nove Gorice; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: »Narišimo pravljico!«; 14.30 Od Milj do Devina; 15.10 Kulturni dogodki; 16.00 Mladi evropski izveštelci v palači Labia v Benetkah; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Lev Nikolajevič Tolstoj; »Vojna in mir«; 17.25 »Mladi val« — radio za vas; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 10. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.10 Valčki in polke; 9.45 »Sreča je kakor sonce: karlar je najlepše, zatone«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v Kulturnem domu v Trstu; 11.35 Črne duhovne pesmi; 12.00 Življenje onkraj življenja; 12.40 Moški zbor Razpotje s Cola; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Tam za goro« — Oddaja iz Benečije, Režije in Kanalske doline; 16.00 Sobotno popoldne — zabavno kulturna oddaja, ki jo vodi Peter Cvelbar; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Sobotno popoldne; 18.00 Vademir Bartol: »Alamuta«, roman; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Rep. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

V središču pozornosti slovensko...

■ nadaljevanje iz strani 1

je torej za leto dni odložil sklep o združitvi obeh didaktičnih ravnateljstev, medtem ko je v zvezi z nižjimi srednjimi šolami pozval oblasti, naj čimprej ocenijo stališče komisije za slovenske šole, da pride lahko pravočasno do izdaje ustreznega odloka, »da ne bi prišlo do razlik v ukrepih, ki zadevajo obe jezikovni skupini«. Odbornik Antonini dodaja, da sklepi ministrstva v zvezi s tem vprašanjem še niso znani; sicer pa je deželni odbornik zagotovil, da je že posegel pri šolskem skrbniku ter deželnem šolskem nadzorniku in da bo posredoval tudi pri ministrstvu za šolstvo ter ga prosil, naj poglobi vprašanje tudi glede na stališča, ki jih je zavzela komisija za slovensko šolo.

O financiranju kulturnih dejavnosti manjšin

Deželni svetovalec Slovenske skupnosti Bojan Brezigar je 24. januarja naslovil na

predsednika deželne vlade Biasuttija vprašanje v zvezi z zakonom o obmejnem področju. Najprej ugotavlja, da je bila 17. januarja v Rimu posebna seja, ki je bila posvečena že omenjenemu zakonu in ki se je med drugimi udeležila predsednik deželne vlade Biasutti in podpredsednik Francesco Tiskovne agencije in krajevni tiskar so — pravi Brezigar — obširno poročali tem srečanju, vendar niso niti z besedami omenili člena, ki zadeva financiranje kulturnih dejavnosti slovenske manjšine v Italiji in italijanske v Jugoslaviji. Gre za člena, ki ga še najdemo v besedilu zakona, katerega je odobrila poslanska zbornica, ki je bil nato črtan po sklepu osrednje vlade. Svetovalec Slovenske skupnosti za naprosi predsednika deželne vlade, naj pojasni, ali je v paketu sprememb, za katere so dosegli sporazum na seji v Rimu dne 17. januarja, tudi člen, o katerem je bilo pravkar govora, in kaj namerava deželna vlada ukreniti, da se v zakonu o obmejno področje ohrani člen o financiranju kulturnih dejavnosti obeh manjšin.

Tesno sodelovanje med Prago in Rimom

»Med Češkoslovaško in Italijo se je začelo docela novo obdobje medsebojnega sodelovanja«: to je 24.1. v Pragi izjavil češkoslovaški zunanji minister Dienstbier po pogovorih, ki jih je imel s šefom italijanske diplomacije De Michelisom. Ta je med obiskom v Pragi imel še srečanja s predsednikom Havlom, ministrskim predsednikom Calfo, s predsednikom parlamenta Dubčkom in s češkoslovaškim primasom, kardinalom Tomašekom. Zunanji minister De Michelis je svoje vtise po pogovorih v Pragi strnil takole: »Češkoslovaška nujno prosi za gospodarsko sodelovanje in mi bomo to prošnjo podprli na dvostranski in večstranski ravni«. Med bližnjimi cilji novih odnosov med Rimom in Prago je najprej ta, da bi dvostransko sodelovanje doseglo raven, kot jo ima Italija s Poljsko in Madžarsko. De Michelis je tudi dosegel načelni pristanek češkoslovaške vlade na vključitev v srednjeevropsko skupino, ustanovljeno meseca novembra v Budimpešti, in ki povezuje Italijo, Jugoslavijo, Madžarsko in Avstrijo. Konkretno bo ta

nova skupnost zaživela na vrhunskem stanku, ki bo zadnjega julija in prvega avgusta v Benetkah, in Italija resno računa z možnostjo, da bo tedaj enakopravno razvzoča tudi Češkoslovaška kot peta članica skupnosti. De Michelis in Dienstbier se se tudi strinjata v tem, da bi bilo treba v tem letu sklicati vrhunsko konferenco za varnost in sodelovanje v Evropi, imenovano tudi »Helsinki 2«.

Kar zadeva dvostransko sodelovanje, sta se Praga in Rim dogovorila o vrsti sporazumov, ki segajo na razna področja od gospodarskih do kulturnih izmenjav. Italija je tudi načelno obljubila kredit Češkoslovaški, ki nujno potrebuje zahodno podporo v sedanji fazi premagovanja gospodarskih težav v času, ko se je država rešila diktature in se usmerila po poti demokracije. Na pogovorih v Pragi so se dogovorili tudi o tem, da bodo v bližnji prihodnosti odprli italijanski konzulat v Bratislavi ter češkoslovaška konzulata v Milano in Benetkah. V načrtu pa je tudi odprava vizumov za potovanja v obe smeri.

EGS BO NUDILA POMOČ

Evropska gospodarska skupnost je sklenila, da bo dodelila področjem severozahodne Evrope, ki jih je prizadela silovita neurje, nujno pomoč. Po prvih cenitvah je neurje povzročilo škodo za več milijard dolarjev. Silno deževje, med katerim je pihal nenavadno močan veter, ki je dosegel tudi 175 km na uro, je povzročilo skoraj sto smrtnih žrtev, še vedno pa pogrešajo nekaj ljudi.

Najhujše je bilo v Veliki Britaniji. V južnih predelih otočja, ki ga je zajela ujma, je umrlo 45 ljudi. O smrtnih žrtvah poročajo tudi iz Severne Francije, Nizo-

zemske, Belgije, severnih predelov Nemčije in Danske. Zaradi močnih valov so bile še posebej zaskrbljeni na Nizozemskem, saj so se starejši ljudje spominjali tragičnih posledic podobnega neurja iz leta 1953, ko je morje predrlo jezove in preplavilo velik del države.

V Severnem morju je izginila manjšinska trgovska ladja, na krovu katere je bilo šest mornarjev. Srečno pa se je vključilo reševanje 56 članov posadke na sovjetski ladji »Briz«, ki je zaradi okvare na motorju plula brez nadzorstva po Severnem morju.

ZAGATE NAŠEGA JEZIKA

POGOJI ALI RAZMERE?

V današnjem sestavku bomo spregovorili o neustreznih, površnih ali celo napačnih rabi nekaterih besed, izrazov in zvez. ki jih pogosto srečujemo v naših časnikih, beremo v sporočilih ali vabilih ustanov in društev, najpogosteje pa jih slišimo pri razgovorih po predavanjih, pri okroglih mizah ali na občnih zborih, ko želi marsikdo od poslušalcev kaj »bolj imenitnega« povedati, pa se prav vse ne posreči.

Slovenci se navadno stvarem čudimo, zato pravimo: Čudim se, da ga še ni. Ves začuden je opazoval naše početje. Izraz »to me čudi« je neslovenski. Prav je: Čudim se temu. Tudi »to me je zelo začudilo« ni slovensko; prav: začudil sem se.

Večkrat slišimo: Slovenci smo domačini na teh tleh. Avstralskih domačinov pa je le še zelo malo. V športnem poročilu pa sem ondan bral: domačini so premagali goste. Ustrezneje bi zapisali domači igralci ali gostitelji. Ker gostiteljem torej ne pravimo domačini, ni razloga, da bi imeli v športnih poročilih izjemo.

Tudi glagol uspeti se večkrat uporablja nepravilno, prav posebno v dnevnem tisku. Kar naprej beremo stavke kot: Da je Gorbačov uspel doseči, kar je želel. Italija je uspela omejiti uvoz nafte. Tega ni bilo uspelo narediti. Uspel sem položiti izpit, itd. Glagol uporabljamo navadno v 3. osebi s tako imenovanim logičnim osebkom, izraženim z dajalnikom. Sporni primeri bi se morali glasiti: ... Gorbačovu je uspelo doseči; Italiji je uspelo omejiti; te ga nam ni uspelo narediti; uspelo mi je opraviti ali narediti izpit.

Napačnih izrazov bi lahko naštevali v nedogled; danes zapišimo le tiste primere, ki se najpogosteje nepravilno uporabljajo: — V zadruzi Dolga krona imajo prostora za 160 grl goveda (prav: glav živine).

- Nova rasa policijskih psov (pravilno: pasma).
- Naša mladina raste v napredni sredini (prav: okolju).
- Danes je ravnatelj službeno odsoten (prav: uradno).
- Pri diskusijah uporno zavračajo vse predloge (prav: trdovratno ali vztrajno).
- Hranilnica na Opčinah ima 3.000 m² koristne površine (prav: uporabne).
- Na ekskurziji so se dijaki spoznali z novimi dosežki (prav: seznanili).
- Ponesrečil se je med vožnjo v smeri Opčin (prav: proti Opčinam).
- Od večih strani nam sporočajo, kaj se dogaja na Vzhodu (prav: od več).
- To ni nič drugega kot veren prevod iz italijanščine (prav: zvest).
- Še danes marsikdo dela v slabih delovnih pogojih (prav: razmerah).
- Mladini je treba dati pogoje (prav: možnosti) za delo.
- Za takšen način dela ni pogojev (prav: ni možnosti).
- Na polju gospodarstva moramo še marsikaj narediti (prav: v gospodarstvu ali na gospodarskem področju).
- S pomočjo zvez se je dokopal do tistega mesta (prav: po zvezah).
- S pomočjo pisalnega stroja (prav: s pisalnim strojem).
- Po preteku enega meseca se mu je zdravje izboljšalo (prav: po enem mesecu).
- Vsak dan pride v mesto k nogam (prav: peš).

Take stvari se pač dogajajo z našim lepim jezikom, verjeli ali ne (prav: če verjame ali ne).

Robert Petaros

PROSTOR MLADIH

3. številka skavtskega mesečnika »Jambor«

Pred dnevi je izšla tretja številka 19. letnika tržaškega skavtskega glasila »Jambor«. Med bralce je prišla s precejšnjo zamudo, tako da nekaj člankov žal nima več aktualnega prizvoka, saj so bili namenjeni času pred božičem in pripravi na ta krščanski praznik. V ostalem pa je vsebina, kot običajno, živahna in pisana. Tudi oprema priteguje, tako da človek z veseljem prelista vseh 32 strani.

Uvodnik razmišlja o kritikah na račun današnje mladine, o kateri pravi: »Vsi mladi smo jih že presiti. Če pa bi si korenito izprašali vest, bi se verjetno s katero izmed teh kritik tudi strinjali. Sam opažam, da so današnje mlajše generacije zelo apatične, da brezbrizno sprejemajo to, kar se jim dogaja in jih obdaja«. V nadaljevanju avtor »Grizly« poziva k temu, naj bi vsakdo sam pri sebi reagiral proti takemu stanju. Še vedno namreč velja geslo ustanovitelja skavtizma Baden-Powella, da je treba pustiti ta svet boljši od tistega, kot smo ga našli.

O mladostnikov rasti in iskanju razmišlja tudi Marina v članku »Kam hitim?« Dve pismi uredništvu oziroma pismo in pa odgovor izpod peresa duhovnega vodje na Tržaškem Toneta Bedenčiča na neko prejšnje pismo, se ukvarjata s šolskim veroukom, versko komponento skavtske vzgoje, vlogo voditeljev.

Več člankov je uvrščenih v rubrike za tri starostne veje skavtske organizacije. Rubrika »Vol-Vev« torej za najmlajše, volčiče in veverice, prinaša pravljico o izgubljeni ruti, igrice in drugo gradivo. V rubriki veje »Iz-Vod«, to je za izvidnike in vodnice, srednjo starostno vejo, je drugi in zadnji del poročila o poletnem taboru na Dolenjskem. V rubriki za najstarejše, roverje in popotnice, sta poročili o skavtskem šahovskem turnirju in o srečanju rojanskih skavtov, ki je decembra pritegnilo tudi tiste nekdane člane, ki so začeli z delovanjem pri skavtih leta 1952.

Rubrika »Transkavt« prinaša tretji del opisa poti, ki sta jo opravila dva tržaška skavta v lanskem poletju, ko sta v enem zamahu prehodišla slovensko planinsko transverzalo od Maribora do Ankarana. V tem nadaljevanju premagujeta napore na Ráduhi in v Kamniških Alpah.

Visoki Jastrebi začena z rubriko »Spoznavajmo naravo«. V uvodu ugotavljata, da je tržaška pokrajina za naravoslovce zelo zanimivo okolje, ker imamo na sorazmerno majhnem ozemljskem prostoru zelo različne biotope, se pravi življenjske prostore, kot so obala, močvirje, reka ali potok, gmajna, gozd, obdelane površine in tako dalje. V tej rubriki bodo dobile skavtske skupine raziskovalne teme za boljše spoznavanje okolja. Najprej je na vrsti ptičjeslovje oziroma opazovanje ptic, ki živijo v naših krajih.

V glasbeni rubriki je članek o ansamblu »Queen«.

Ob nedavni manifestaciji v Gorici proti nezadovoljivi vsebini vladnega osnutka o zaščiti Slovencev v Italiji objavlja »Jambor« nekaj ponatisov misli, ki jih je mesečnik zabeležil pred petimi leti z vtisi skavtov, ki so se udeležili veličastne manifestacije na Travniku 20. maja 1984.

Lilija objavlja nekakšno duhovno misel v obliki pripovedi, polne razmišljanj o duhovnih vrednotah. Na koncu je še risanka Mateja Susiča in pa prostor za dve kratki rubriki: Koristno čtivo in Skavtizem po svetu.

»Blokirana demokracija« in Slovenci

■ nadaljevanje s 1. strani

re vendarle verjamemo. Toda po drugi strani je treba tudi priznati, da gornje izvajanje opozarja na nekatere silnice, ki bistveno krojile in še krojijo našo usodo in ki so nas pripeljale v nezadovoljiv položaj, v katerem se danes nahajamo. Da bi se nam bila lahko pisala tudi drugačna usoda, ko bi se politično drugače opredeljevali, nam vsaj do neke mere potrjujejo primera ostalih dveh pomembnejših narodnostnih manjšin, ki živita v Italiji, se pravi primera Nemcev na Južnem Tirolskem in Francozov v Dolini Aoste. Kot je znano, sta obe ti skupnosti prišli v uveljavljanju svojih pravic veliko dlje od nas in pri tem najbrž ni postranskega pomena dejstvo, da se nista ne ena ne druga nikoli pomembneje vezali s KPI.

A vrnimo se k naši politični aktualnosti. Kot ljudje, ki verjamemo v politični pluralizem (in ne od danes ali od včeraj), lahko z velikim upanjem pozdravimo prizadevanja Achilla Occhetta in njegovih za demokratizacijo vodilne sile italijanske le-

vice, tudi glede na potrebo po deblokiranju italijanske demokracije. Iz povedanega celo izhaja, da bi za to imeli nekaj posebnih razlogov prav kot Slovenci. Toda prav tu bi si dovolili tudi pripombo.

Slovenci v Italiji bi si namreč delali veliko utvaro, ko bi mislili, da bi s sprostitvijo italijanske demokracije oziroma s prihodom reformirane levice na oblast avtomatično prišli na dnevni red tudi naši specifični problemi. Prepričani smo namreč, da se Slovenci danes nahajamo v sedanjem nezadovoljivem položaju ne samo zato, ker smo svojo usodo odločilno veza'i na stranko, ki mora danes ugotavljati svoj ideološki faliment. Zgrešeno je namreč po našem že to, da se neko narodnostno usodo ozko veže na neko ideologijo, pa naj bo takšna ali drugačna. Narodnosti je treba priznati neko avtonomijo, tudi v političnem delovanju in nastopanju. Tudi v tem smislu bi se lahko kaj več naučili iz izkušenj manjšin, ki so se v Italiji, pa tudi zunaj nje, izkazale za politično modrejše ali vsaj uspešnejše.

»ČAROVNIK IZ OZA« V DEVINU

Številno občinstvo se je v nedeljo, 28. t.m., odzvalo vabilu devinskih pevskega zborov, da bi si ogledalo gledališko predstavo »Čarovnik iz Oza«. Dramatizirano pravljico ameriškega pisatelja Franka Bauma je v prostorih osnovne šole v Devinu uprizorila Mladinska dramska skupina Slovenskega prosvetnega društva »Kočna« iz Sveče na Koroškem.

Večer se je začel s pozdravom predsednice »Dekliškega zbora Devin« dr. Vide Legiša Ušaj, čemur je sledil kratek nastop devinskega otroškega pevskega zbora »Ladjica«, ki ga vodi Olga Tavčar. Nato se je dvignil zastor in pred številno otroško publiko, kakor pred spremljevalci in ostalimi, ki so napolnili dvorano, je zaživel zgodba o mali Dorothy iz Kenthukya, ki se je zaradi posledic silovitega neurja, ki je zajelo domačijo tete Emy, ponesrečila in naenkrat znašla v pravljici Ozovi deželi. Rada bi se vrnila domov, a ni vedela kako. Zato ji je dobra vila svetovala, naj se odpravi do grada, v katerem živi vse-mogočni čarovnik Oz, ki ji bo pomagal. Na poti k Ozu pa je Dorothy srečala strašilo, ki bi rado imelo možgane, kositrnega drvarja, ki bi rad imel srce, in strahopetnega leva, ki bi rad bil pogumen. Vsi štirje se v upanju, da jim bo Oz lahko pomagal, odpravijo do gradu, kjer živi čarovnik. Ta jim obljubi pomoč, a le pod pogojem, da uničijo hudobno Zahodno večščo, ki je bila pravi strah in trepet vseh, ki so živeli v tej deželi. Dorothy po naključju res uspe premagati hudobno čarovnico in rešiti prijatelje. Ko pa se vrnejo k Ozu, ugotovijo, da je ta le preprost goljuf, ki dejansko ne zna čarati. Kljub temu pa ta namišljeni

vsemogočni Oz zna pomagati strašilu in ga prepričati, da je znanje mogoče pridobiti tako, da se iz dneva v dan naučimo česa novega. Kositrnemu drvarju da veliko srce, ki si ga obesi okrog vratu in ga prepriča, da bo odslej lahko ljubil, kot je sicer že dokazal prijateljem, strahopetnega leva pa prepriča, da je pravi pogum v tem, da se zna izogniti nevarnosti. Mali Dorothy pa ne zna pomagati. Svetuje ji, naj gre do dobre vile. Prijateljska družba se torej spet odpravi na pot in ko prispe do dobre vile, slednja odloči, da bodo Dorothyni prijatelji odslej vladali v pokrajinah Ozove dežele, mali Dorothy pa z malo čarovnijo pomaga, da se spet vrne domov v Kenthuky.

»Čarovnik iz Oza« je v režiji Francija Končana in Malke Feinig navdušil staro in mlado. Ob koncu predstave je v imenu Spd »Kočna« spregovoril dr. Anton Feinig, ki se je zahvalil za povabilo in opozoril na skupne narodnoobrambne značilnosti delovanja društev tako na Koroškem kot med slovensko narodno skupnostjo, ki živi v Italiji. Večer pa se je nadaljeval na sedehu devinskih zborov, kjer so se koroški gostje in domači obiskovalci pogovorili, malo prigriznili in tudi nekaj zapeli.

—o—

»SPOMINI NA SLOVENCE I., II.«

Založništvo tržaškega tiska je predstavilo 25.1. v Tržaški knjigarni v Trstu novo knjigo Jožeta Javorška »Spomini na Slovence I., II.«. Delo predstavlja Javorškov osebni pristop do zgodovine našega naroda in prvi polovici tega stoletja.

Slovenska skupnost in načrt za razširitev štivanske papirnice

Vodstvo devinsko-nabrežinske sekcije Ssk izraža zaskrbljenost zaradi zadržanja, ki so ga nekateri politični predstavniki oziroma skupine zavzeli na seji devinsko-nabrežinskega občinskega sveta dne 25. januarja do vprašanja razširitve štivanske papirnice. Svetovalci KPI namreč niso hoteli obravnavati zadeve, in sicer predvsem zato, ker naj bi ob sprejemanju takšnega sklepa ne smel biti odsoten — kot je dejansko bil — odbornik za okolje Certo. Na tem svojem stališču so komunisti vztrajali do takšne mere, da so naposled celo zapustili sejo. Njim sta se pridružila predstavnika PSI, kljub temu da je eden od njih že poprej posegel v razpravo, tako da je zmanjkalo legalno število in je župan moral sejo prekiniti.

Seveda bi bila navzočnost odbornika Certo na seji pomembna, še zlasti ko je bilo znano, da se je Certo v zvezi z obravnavanim vprašanjem distanciral od uprave. Toda vodstvo devinsko-nabrežinske Ssk se sprašuje, koliko je resno navajati odsotnost enega odbornika kot glavni razlog proti temu, da bi občinski svet vsaj razpravljal, če že ne glasoval, o tako pomembni zadevi, kot je razširitev štivanske papirnice.

Mar ni ravno razprava v občinskem svetu najprimernejši forum tudi za izražanje kritik in pomislekov, če bi jih seveda že kdo imel? Toda komunisti in socialisti niso hoteli niti poslušati izvajanj uprave, in to o zadevi, glede katere je bil občinski svet še pred nekaj meseci soglasen. Zanimivo je tudi to, da sta devinsko-nabrežinski KPI in PSI takoj po seji izdali skupno tiskovno sporočilo, pa čeprav sta si v zadnjih časih politično zelo narazen in imata skupno le to, da se nahajata v opoziciji.

Vse to daje misliti, da so na zadržanje KPI in PSI v devinsko-nabrežinskem občinskem svetu vplivali tudi vzgibi in računi, ki imajo več opravka z bližnjimi se volitvami kot pa s samo štivansko papirnico. Takšno zadržanje globoko zaskrbljuje devinsko-nabrežinsko Ssk, saj gre za usodo obrata, ki predstavlja edino pravo industrijo v občini in ki nudi zaposlitev tudi številnim domačinom. Devinsko-nabrežinska Ssk potrjuje svojo pripravljenost na vsestransko kritično soočanje o razširitvi štivanske papirnice ter poziva vse ostale krajevne politične sile, da bi to vprašanje obravnavali z resnostjo in odgovornostjo, ki ju zasluži.

ZANIMIVO ODKRITJE V RICMANJIH

Restavriranje fresk v ricmanjski cerkvi se bliža koncu in ob tem delu je restavratorka, gospa Annamaria Scatola, ki pod stropom cerkve skoraj dve leti pripravlja, da bi freskam dala prvotni bleščavost, odkrila tudi napis, ki razkriva doslej neznano rešeno vprašanje avtorstva slik. Gre za freske, ki so dokaj znane, saj je cerkev sv. Jožefa že stoletja tudi božjepotna točka primorske romarje. Poleg tega so podobne freske svetega Jurija, ki s sulico prebode zmaja, uporabili za okras naslovne platnice telovnika fonskega imenika na Tržaškem za leto 1989. Na osnovi odkritega napisa je namreč mogoče ugotoviti, da je omenjene freske ki prekrivajo osrednji del stropa, naredili

SLOMSKOV DOM iz Bazovice

vabi na uprizoritev veseloigre

Jovana Sterija Popovića

JARA MEŠČANKA

Predstava bo v bazovski kinodvorani, v nedeljo, 4. februarja, ob 16.30.

Uprizoril jo bo Dramski odsek PD »Standrež«.

neapeljski menih Pasqualis de Parriello. Napis nadalje dokazuje, da je bila freska dokončana v avgustu leta 1770. Gre torej za zanimivo odkritje.

Iz raznih arhivskih dokumentov je določljivo razvidno, da je Parriello sodeloval tudi pri načrtovanju in gradnji nove cerkve Ricmanjih, ki so jo zgradili na temeljih starejših stavb. Obnovljena notranjost cerkve bo gotovo prispevala, da bo letošnje praznovanje sv. Jožefa še posebej slovesno, saj bo cerkev res praznično nova. Ricmanjski župnik se je že pred dvema letoma zavzel za obnovo cerkve in dela se bodo v kratkem tudi končala.

PREGLED SEZONE SSG V TRSTU

Pred dnevi je bilo v Slovenskem gledališču v Trstu nadvse živahno. Tudi pred zadnjo premiero se je sestal umejniški svet, ki je pohvalno ocenil dosedanj potek sezone. Poudaril je visoko kvaliteto tako domačih uprizoritev kot gostovanja. Pomemben uspeh predstavlja uprizoritev Čukove satirične komedije, s katero gledališče nastopa tudi po okoliških odrih. V razpravi o repertoarju prihodnje sezone je bilo sklenjeno, da bo ravnatelj Kočnik predlagal upravnemu svetu, naj bi prihodnjo sezono pričeli s Cankarjevimi »Hlapci« v režiji Borisa Kobala.

Dne 26. januarja je vodstvo gledališča sprejelo goste iz Leningrada. Šlo je za ravnatelja gledališča Komisarževskaja Jurija Švarzkopfa in njegovega namestnika Viktorja Novikova. Z gostoma je potekal pogovor o gostovanju SSG v Leningradu. Dva izmenjave predstav bo verjetno prišlo začetku prihodnje sezone. Datum turneje SSG bo znan, ko bo jasno, če in kdaj bo Slovensko stalno gledališče gostovalo Mehiki, kamor je bilo povabljen s »Strikom Vanjo«.

Kulturno sodelovanje na Opčinah

Dobili smo v roke zadnjo številko ciklo-stilirane brošure, ki izhaja na Opčinah in katere popoln naslov se glasi: »Glasnik Slovenskega kulturnega društva Tabor in knjižnice Pinko Tomažič in tovariši«. Gre po vrsti za 25. številko, ki je bila natisnjena v minulem mesecu, v sedmem letu izhajanja te publikacije. Že bežno prelistanje daje bralcu vtis, ki ni nov: da je namreč urejanje tega glasila zelo vestno, v njem pa se odraža dvojna pozornost, ki jo uredništvo vlaga v svoj trud. Prva pozornost velja ožji openski skupnosti, njenim ljudem, organizacijam in problemom, druga pozornost pa je širše narave in se nanaša na globalne probleme slovenske narodnostne skupnosti v zamejstvu. Temu širšemu problemu je na primer posvečen že kar uvodni zapis Aceta Mermolje z naslovom »Pokončno, dosledno, skupaj«. Gre za intenzivno razmišljanje v zvezi z zakonskim osnutkom za zaščito slovenske manjšine. Med članki, ki se nanašajo na ožjo krajevno problematiko, pa izstopata poročilo o delovanju rajonskega sveta za Vzhodni Kras in pa zapis o dolgoletnem spornem problemu, ki ga predstavlja streljšče na Opčinah.

Zanimivo je dalje brati nadaljevanje dališega sestavka, posvečenega kulturni dediščini Prosvetnega društva Opčine. Četrto nadaljevanje obsega vrsto podrobnosti iz obdobja ob koncu leta 1945. Vzporedno s tem pogledom v preteklost pa je tudi beleženje sedanjega delovanja Pro-

svetnega društva. V številki, o kateri bežno poročamo, je tudi sestavek, ki seznaja bralce z delom in plemenitimi prizadevanji sklada Mitja Čuk, ki ima svoj sedež na Opčinah. V rubriki »Sledovi naših zaslužnih ljudi« pa se je uredništvo tokrat spomnilo nedavno umrlega profesorja Josipa Tavčarja. Med zelo zanimivo branje spada tudi objava predavanj in debate na srečanju v lanskem septembru, posvečenem žgoči problematiki z naslovom »Fojbe med zgodovino, mitom in politiko«. Predavatelj sta bila zgodovinar Jože Pirjevec in senator Stojan Spetič.

—o—

O KRAŠKEM PARKU

Odbor Kraške gorske skupnosti se je v preteklih dneh sestal s predstavniki naravovarstvenih združenj. Predsednik Kraške gorske skupnosti Pečenik je izrazil zaskrbljenost zaradi onesnaženega okolja, obenem pa je prisotne seznanil s stališčem skupnosti do načrtovanega Kraškega parka. Zavzeli so se za hitro rešitev vprašanja in za nove pobude, ki zadevajo teritorialno varstvo. Pobude bodo predložili pristojnim deželnim oblastem. Kraško gorsko skupnost so na tem sestanku zastopali poleg predsednika Pečenika še svetovalci Giorgio Busatto, Dionisio Gherbassin in Branimir Čičak, združenje WWF Dario Predonzan, Zvezo za okolje pa Michele Tonzar, Corrado Altan, Lino Santoro in Maria Grazia Cassata.

Novice z Goriškega

DAN KULTURE MED SLOVENCIM V GORICI IN TRSTU

Med Slovenci v Italiji bo potekal »Dan slovenske kulture 90« pod naslovom »Da bi zedinili rod slovenske cele« in sicer v skupni organizaciji Slovenske prosvete iz Trsta, Zveze slovenske katoliške prosvete iz Gorice ter Zveze slovenskih kulturnih društev iz Gorice in Trsta. Scenarij, ki ga je napisal Janez Povše, bo pod vodstvom režiserja Marka Sosiča združil v enotnem večeru zbor, glasbene izvajalce in recitatorje z Goriškega in s Tržaškega, besedila pa bodo sestavljena iz sporočil sodobnih slovenskih zamejskih pesnikov, Franceta Bevka in seveda Prešerna. Najprej, in sicer 8. februarja ob 20.30 bo večer izveden v Auditoriju v Gorici — slavnostni govornik bo Aldo Rupel — 10. februarja ravno tako ob 20.30 pa še v Kulturnem domu v Trstu — slavnostni govornik bo Boris Pahor. Dogodek, še posebno dragocen zaradi skupnega nastopa vseh Slovencev, nastaja v sodelovanju z Glasbeno matico v Trstu in Gorici, s Slovenskim centrom za glasbeno vzgojo »Emil Komel« v Gorici in deželnim sedežem RAI v Trstu, podprla pa sta ga med drugimi tudi Bančna sekcija pri Slovenskem deželnem gospodarskem združenju in Kulturni dom v Trstu.

O LIKU VIRGILA ŠČEKA

V Mali dvorani Katoliškega doma v Gorici je bilo 25.1. drugo predavanje iz niza posvečenega vidnemu slovenskemu politiku, kulturnemu in javnemu delavcu, duhovniku Virgilu Ščeku. Na večeru, ki ga je priredila Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice, je Marko Tavčar govoril o Virgilu Ščeku kot organizatorju in pobudniku katoliških društev in organizacij na Goriškem. Danes (1.2.) je bil gost zadnjega večera posvečenega liku Virgila Ščka duhovnik in profesor Anton Požar.

SOVODENJSKA POJE — POMEMBNA KRAJEVNA PEVSKA REVIIJA

V sovodenjskem Kulturnem domu je bila v petek, 26. januarja, pomembna krajevna pevska revija »Sovodenjska poje«, ki jo že sedmo leto prireja Kulturno društvo Sovodnje. Večer se je začel z nastopom domačega otroškega zbora iz Rupe in s Peči, ki ga vodi Nadja Kovic. Zaradi bolezni niso nastopila »Sovodenjska dekleta«, pod vodstvom Rezi Češčet pa je zapel Ženski zbor iz Sovodenj. Sledil je nastop moškega pevskega zbora »Skala« iz Gabrij, ki ga vodi Rozina Konjedic; pod vodstvom Zdravka Klanjščka pa je zapel še mešari pevske revije v Sovodnjih je bil moški revski zbor »Igo Gruden« iz Nabrežine, ki ga vodi Aleksander Rojc.

Pevska revija »Sovodenjska poje« je ponoven dokaz, da je zborovsko petje med slovenskim življenjem tista kulturna dejavnost, ki zanima največje število rojakov. Gre za dejavnost, ki ima gotovo lepo bodočnost, če bomo znali s smotro zasnovanimi načrti vzgajati pevce in še posebej pevovodje, da bodo vcepljali v pevce ne le ljubezen do petja, ampak tudi potrebno pevsko znanje.

Novice

AVTOMOBILSKE TAKSE

Italijanski avtomobilski klub je objavil podrobnosti v zvezi s plačevanjem novih avtomobilskih taks za tekoče leto. Kot znano, so letošnje takse za 89 odstotkov višje od sedanjih. Dogovorjeno je, da je moč takse plačevati na poštah uradih tudi z nominalnimi položnicami: to velja za tiste, ki še nimajo tako imenovane davčne knjižice. Do 28. februarja je čas za plačilo avtomobilskih taks za vsa vozila z jakostjo nad 9 konjskih sil. Za vozila z nižjo kubaturo pa bo moč takse plačevati med 1. in 31. marcem.

Državno ozemlje je razdeljeno na dve območji, na katerih je višina taks za enake avtomobile za malenkost različna. Furlanija-Julijska krajina spada v prvo skupino, kjer so takse za malenkost nižje. Navajamo dva primera novih tarif. Za avtomobil z desetimi konjskimi silami bo treba plačati pri nas 43 tisoč 145 lir; na drugem koncu lestvice so avtomobili z 39 konjskimi močmi, tarifa zanje pa znaša milijon 1.570 lir.

SE VRAČA V POLITIKO?

Obnovljena Hrvaška kmečka stranka je prva organizacija hrvaške opozicije, ki je že predlagala kandidata za predsednika predsedstva republike Hrvaške. Gre za dr. Savko Dapčević Kučan hrvaško voditeljico »pomladi 1971«, ki po odhodu s po-

litičnega prizorišča ni članica nobene ne uradne ne opozicijske stranke. Podpredsednik Hrvaške kmečke stranke Ivan Zvonimir Čičak je dejal, kako kandidatura doktor Savke Dapčević Kučan dokazuje, da Hrvaška kmečka stranka podpira vsakogar, ki se bori za resnično demokratične spremembe v družbi.

V obnovljeno Hrvaško kmečko stranko se je včlanilo več kot tri tisoč ljudi, ustanovljenih pa je bilo že deset podružnic.

UMRL JE ŠPANSKI PESNIK ALONSO

V visoki starosti 91 let je 24.1. umrl v Madridu pesnik, pisatelj in akademik Damaso Alonso. Pripadal je tako imenovani »generaciji 1927«, skupini slovitih umetnikov, med katerimi sta bila tudi Rafael Alberti in Federico Garcia Lorca. Njegovi najbolj znani pesniški zbirki sta »Človek in Bog« ter »Čiste pesmi«. Alonso je bil tudi priznan izvedenec za delo in jezik pesnika Congore iz konca 16. stoletja. Pil je specialist za stvaritve Francesca Petrarce. Dolgo let je bil ravnatelj španske kraljeve akademije ter častni doktor številnih univerz po svetu.

V Londonu je 25.1. umrl znana ameriška filmska igralka Ava Gardner. Stara je bila 68 let. Smrt je nastopila zaradi pljučnice.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Po več kot 30 letih nova premiera Kogojevih »Črnih mask«

V Cankarjevem domu v Ljubljani je bila v torek, 30. januarja, premiera opere »Črne maske«, ki velja po mnenju glasbenih kritikov in muzikologov za najboljšo delo skladatelja Marija Kogoj, po rodu Tržačana, ki pa je velik del svojega ustvarjalnega življenja preživel v Ljubljani. Gre za tretjo izvedbo te opere na slovenskem odru, prvič so jo uprizorili leta 1929, ko je dirigiral Mirko Polič, drugič so jo uprizorili leto dni po skladateljevi smrti, se pravi leta 1957, ko jo je postavil na oder ljubljanske Opere Samo Hubad, torkovo, tretjo postavitev na velikem odru Cankarjevega doma v Ljubljani pa je dirigiral primorski rojak Anton Nanut.

Režiser predstave je Ljubiša Ristić. V glavni vlogi vojvode Lorenza Di Spadara, nastopa Josip Lešaja. Njegovo ženo Francesco poje Sonja Milenković, v vlogi dvornega norca Ecco, ki ima v operi pomembno vlogo, nastopa Karel Jerič. Koreograf je Mark Bogaerts, scenografinja pa Bojana Ristić. Gre za izredno zahtevno skladbo, ki je po mnenju mnogih poznavalcev operne umetnosti gotovo najboljša slovenska opera, istočasno pa tudi delo, ki bi moralo slovensko glasbeno kulturo predstavljati svetu. Marij Kogoj je uglasbil dramski tekst Leonida Andrejeva. Gre za zelo dramatičen tekst, saj je osrednja ideja Andrejeve drame »Črne maske« iskanje človeka, ki skuša skozi psihološko-etični proces rešiti svojo osebno stisko.

Opera se deli na dve dejanji. Ima pa več slik. V prvem dejanju vojvoda Lorenzo di Spadaro pripravlja sprejem v maskah in ob tej priložnosti je tudi sam napisal glasbo za ta večer. Vendar ko maske vstopijo v grad, Lorenzo zagleda v njih svoje napake in grehe. Naenkrat odkrije, da je čisto sam, nikogar več ne pozna, vsi so se spremenili v maske. Celo glasba, po njegovem mnenju ni tista, ki jo je sam napisal. Lorenzo v grozi zbeži. Umakne se v grajsko knjižnico, kjer se odvija druga scena te opere. Postaran je in bolan ter v starih listinah išče resnico o svoji preteklosti. Naenkrat se mu pojavi drugi Lorenzo, in ko od dvojnika zahteva, naj si sname masko, se vname prepir in zato pride do dvo-

boja, v katerem Lorenzo ubije dvojnika. Ko se vrne v dvorano, se zave, da v njej divja boj med rdečimi in črnimi maskami in da slednje zmagujejo ter zastirajo in ugašajo luč. Lorenzo je v hudi duševni stiski, se ne more znajti in sploh ne more reagirati na napade črnih mask, ki dokončno prevladajo, tako da v prostoru zavladava mrak. Naslednja scena drugega dejanja se odvija v grajski kapeli, kjer se vojvoda Lorenzo sklanja nad truplom domnevnega vojvode Di Spadara. Gre za ključno sceno, v kateri se pojavi vsa tragika njegovega življenja in postane očitna hinavščina, ki se je do tedaj skrivala za maskami. Edini, ki hoče pomagati vojvodi, je dvorni norec Ecco, ki mu prigovarja, naj bi si poiskal izhoda iz tega mračnega okolja.

Lorenzo posluša torej Ecco in hoče poiskati rešitve v Bogu. V zadnji sceni Lorenzo napove prihod gosta — Boga, vendar njegovi bližnji mislijo, da je izgubil razsodnost in mu zato celo pomagajo, da je grad razkošno razsvetljen. Vojvoda Lorenzo se je odločil, da uniči svet mask in laži, ki ga obdajajo in tako premaga temo. Dvorni norec zažge grad, vojvoda sicer za trenutek izgubi izpred oči ta jasni cilj rešitve, kmalu pa, ko plameni začenjajo zajemati grad, ponovno jasno vidi pred seboj, da temo lahko premaga edinole ogenj-svetloba. Ko pospremijo v dvorano oslepljenega in ožganega dvornega norca, ga Lorenzo zaščiti. Vsi dvorani zbežijo, sredi plamenov ostaneta le vojvoda Lorenzo in umirajoči Ecco. Črne maske zaman naskakujejo svetlobo, ki ju obdaja, in ko Lorenzo pozdravi prihajajočega gosta — Boga, maske dokončno izginejo, ob tragičnem koncu, ko plameni uničijo grad.

Opera »Črne maske« vzbuja v slovenski javnosti veliko pozornost in slovenska opera računa, da bo dosegla velik uspeh. Do 17. marca so napovedali še 10 ponovitev.

**Beri - širi - podpiraj
»NOVI LIST«**

Kipar D. Tršar Prešernov nagrajenec?

V kulturniških kuloarjih oziroma v navadno dobro obveščenih krogih, kot se temu neuradno reče, šušljajo, da bo letošnje veliko Prešernovo nagrado prejel kipar Drago Tršar za svoj življenjski opus. Slovesna podelitev najvišjih slovenskih priznanj umetnikom in kulturnikom, ki bo v kratkem v Cankarjevem domu, nas utegne demantirati. Naj bo že tako ali drugače, velja povedati, da sodi Drago Tršar med najbolj izrazite slovenske kiparje starejše srednje generacije, ki je začela ustvarjati že v petdesetih letih.

Tršar deluje kot uspešen ustvarjalec javnih spomenikov, med najbolj znane vsekakor sodita spomenik revoluciji in spomenik Edvardu Kardelju, in kot avtor majhnih plastik, ki so umetniško bolj dognane kot njegova monumentalna dela, ki so velikokrat nastala pod vplivom, če

ne celo pod pritiskom, naročnikov. V obeh usmeritvah pa je Tršar ostal zvest figuraliki, ki jo je že od svojih znamenitih Manifestantov preoblikoval čedalje bolj v abstraktno smer. Zanj je človeška figura idejno in oblikovno počelo in smisel kiparstva. Posebno pozornost je posvečal reliefni izpeljavi svojih plastik, v kateri je dosegel pravo mojstrstvo.

Omeniti velja tudi Tršarjevo pedagoško delo. Kot profesor za kiparstvo na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani, je vzgojil in usmeril vrsto danes že priznanih umetnikov. Sam prizna, da je nanj odločilno vplival njegov učitelj Boris Kalin in tako prenaša izročilo slovenske kiparske šole na najmlajše generacije.

Ne glede na to, ali bo prejel Prešernovo nagrado ali ne, pa si je ta zapis vsekakor zaslužil.

Žarko Petan

Predstavitev treh publikacij v Društvu slovenskih pisateljev v Ljubljani

Sredi januarja je bilo na sedežu Društva slovenskih pisateljev nenavadno živahno. Po starem običaju — ne vem, kako bo to v tržnem gospodarstvu mogoče — se je po zapletenem postopku pojavila knjiga »Pisatelji za demokracijo«, v kateri so zbrani prispevki, prebrani na 36 literarnih večerih, ki jih je Društvo slovenskih pisateljev organiziralo ob znanih dogodkih na Roški cesti, to je v dneh procesa četverici.

Zbornik Pisatelji za demokracijo je okusna publikacija, je nekaj povzetek tistih večerov (nekateri ustvarjalci so nastopili večkrat, zato so prispevki posameznika omejeni na en sam ali na dva posega); vsi teksti so seveda nabiti z emocijo, kot je za ogorčenje proti nasilju razumljivo in hvaležno hkrati. Urednik Mladinske založbe Aleksander Zorn je vse to poudaril, a se obenem opravičil za pomanjkljivosti, ki jih je zaslediti v knjigi, zlasti je opazno pomanjkanje kazala; vsi prisotni so se pa strinjali, da je ta izbor dokument, ki bo ohranil trajno vrednost v narodnem boju za njegovo zavest in njegovo državnost. Knjiga je zajetna, v njej je 358 strani vsakovrstne protestne literature, z njo se oglašajo tudi tukajšnji ustvarjalci, in sicer Pregarc, Pangerc in Kravos. Uvodno besedo je prispeval Rudi Seligo, sklepno pa Jaša Zlobec.

Istega dne sta bili predstavljeni še dve drugi publikaciji, seveda čisto drugačne narave. Zajetna dvojna številka flamske revije Kreatiff obsega prikaz sodobne slovenske literarne in upodabljalne ustvarjalnosti. V njej so poleg najvidnejših imen iz matične domovine s Pregarcem in Hafnerjem zastopani tudi umetniki izven njenih meja. Pobuda je nastala s sodelovanjem flamskega in slovenskega Pen-kluba, izid te publikacije pa je po besedah sodelavke Barbare Berce naletela na zelo opazen odmev po vsej Belgiji. Za izbor tekstov in za njihov prevod je poskrbel flamski esejist in pisatelj Raymond Detrez, sicer prevajalec tudi iz drugih jugoslovanskih jezikov. Soroden izbor, in sicer slovenske poezije, je izšel na Dunaju, v zadnji številki tamkajšnje revije Wespennest. Pobudnik za to objavo je bil koroški književnik Jani Virk, ki se je ob predstavitvi zahvalil slovenskim koroškim prevajalcem izbranih pesmi. Te pripadajo predvsem mlajšemu rodu pesnikov na Slovenskem, če vzamemo Tomaža Salamuna, ki je prisoten tudi v flamskem izboru.

Slovenska ustvarjalnost si sicer mukoma, a vztrajno odpira pot v svet kulture številčno močnejših narodov in izgleda, da ima še veliko možnosti, kar pa je odvisno predvsem od nprezanja posameznih in njihovega samoodrekanja honorarjev.

—O—

Slovenska prosveta in Društvo slovenskih izobražencev v Trstu vabita v ponedeljek, 5. februarja, na praznik slovenske kulture ob Prešernovem dnevu. Na sporedu je razglasitev nagrad literarnega in fotografskega natečaja Mladike, podelitev priznanj Mladi oder ter nastop dekliškega zbora Slovenski šopek, ki ga vodi Ljuba Smotlak. Priložnostni govor bo imel Božo Rustja. Pred proslavo bodo odprli razstavo slikarja Milka Bambiča, ki so jo pripravili v sodelovanju s Skladom Mitja Čuk.

Sodobno kmetijstvo

Izbira kokoši za kmečko rejo

Selekcija pomeni skupek ukrepov, ki naj v okviru razmnoževanja pripeljejo do večje prireje. Rejci od nekdaj načrtno parijo živali, ki se ponašajo z zanimivimi lastnostmi. Tako nam genetika daje znanje prenašanja lastnosti staršev na potomce. Selekcija ne prepušča izbire plemenskih živali naključju ali ugibanju, ampak predvidi, kaj se bo zgodilo v naslednjih generacijah, ki bodo izšle iz načrtnega križanja, torej je sposobna pripravljati živali za različne namene. Zato govorimo posebej o selekciji kokoši za rejo na kmetijah in posebej o selekciji za farme. Gospodarski pomen reje kokoši na kmetijah je tolikšen, da ji velja posvetiti posebno selekcijsko pozornost. V Sloveniji pridobijo do 25% jajc in perutninskega mesa na kmetijah ter dvoriščni in ljubiteljski rejci.

Najpreprostejši selekcijski korak je enogeneracijska selekcija, pri kateri iz iste izločimo slabe in neustrezne živali, boljše in najboljše pa ostanejo in na tak način izboljšamo povprečje jate. Vsa nadaljnja selekcija je časovno in organizacijsko zahtevnejša. Zahteva posebne prostore, skrbno nego in natančno nadzorstvo vsake generacije potomcev vsaj toliko časa, kolikor traja generacijski interval ali reprodukcijski krog te živalske vrste.

Naslednji selekcijski korak je oblikovati vsako naslednjo generacijo z razmnoževanjem najboljših živali.

Znano je, da se v isti jati različne živali med seboj križajo različno učinkovito. Vse to vodi k iskanju posameznih živali, ki bodo z medsebojnim križanjem dale zanesljivo najboljše potomce. Ob dobrem poznavanju genetike in lastnosti, ki jih žival ima ali pa nima in za gospodarstvo niso zanimive, drugo skupino sestavljajo lastnosti, ki jih lahko merimo, štejemo, tehtamo in preračunavamo. Te so neposredno gospodarsko pomembne n. pr. teža živali, količina mesa, število jajc in izkoriščanje krme. Na lastnosti druge sku-

pine učinkuje dednost in vpliv okolja. To je pretežno stvar rejca, ki lahko zagotovi živalim potrebne razmere, zato pa se je razvilo široko in natančno preučevanje ti-stega dela izmerjene lastnosti, ki ga ima žival zagotovljenega z dedovanjem po starših, kar je pomembno za selekcijo v odnosu na določeno okolje. Podedovane so teža jajc in telesne mere, na število jajc le malo vpliva vitalnost in dozorelost živali.

V nasprotju s kmečko rejo kokoši uporablja danes intenzivna, industrijska prireja perutninskega mesa in jajc do skrajnosti specializirane tipe, pasme in križance kokoši. V kmečki, tudi dvoriščni prosti reji pričakujemo od perutnine poleg jajc tudi meso, del hrane pa naj si žival najde tudi s pašo.

V nekaterih okoljih je zaradi roparic, ujed in lisic koristno, če niso bele ali rdeče barve, temveč zamolklih neenakomernih barv.

Rejci naj iz jate izberejo sijajnega petelina ali kokoš, ki se odlikuje, sicer pa dokupi. Zelo popularna je grahasta kokoš, tako zaradi jajc kakor mesa. Intenzivna rjava nesnica s svetlimi lisami in pa štajerka in z njo križanka rjave barve selekcionirana na visoko nesnost, čistokrvna štajerka ima nekoliko nižjo nesnost, vendar je zelo samostojna in vztrajna pri iskanju hrane, je lepega videza in domača.

Z. T.

—o—

Leva struja Krščanske demokracije, kateri pripada tudi strankin predsednik De Mita, je sklenila zapustiti vodilna mesta v stranki in preiti v opozicijo. Kot razlog navaja predvsem odnose s socialisti.

JOŽKO SAVLI

Zlatorog slovenski simbol

XI.

Vse svete ali čudežne živali v bajeslovju indoevropskih narodov niso nujno zlatoroge. Nekateri od njih so celo povsem zlate, druge imajo zlate rinke ali tudi zlate parklje, kar pa vendarle kaže na njihov prvotni značaj sončnih živali, zato jih v naslednjem pregledu tudi navajamo.

Najpogostejše se v tem bajeslovju pojavlja v pomenu svete živali *jelen*, podobno kot v antičnih pripovedkah. Iz nordijskega sveta npr. nam je poznana o kralju Odinu, ki lovi jelena, kateri ima zlato rinke. Po legendi s konca 12. stol. pa lovi sv. Osvald povsem pozlačenega jelena. Iz pravilic in pripovedk po mnogih deželah je znan zlatorogi jelen, tako v Turiniji, na Češkem, v Srbiji, Rusiji in Sibiriji. V zgodbah iz Bretanje in iz Irske se pojavlja zlatorogi jelen s srebrnimi parklji, na Hesen-skem srebrnorogi jelen, na Gradiščanskem pa jelen z bleščečimi rogovi in parklji. Na Saškem, v Mecklenburgu, na Danskem in na Islandiji poznajo v pravljicah jelena z zlatim ovratnikom ali verižico.

Pri nekaterih narodih je živina, pravzaprav govedo, osnova njihovega življenjskega obstoja, zato se pojavlja v njihovih pripovedkah v svojstvu zlatorogih živali.

Največkrat zlatorogi vol, npr. v pripovedkah na Finskem in v Estoniji, pa tudi na Zg. Štajerskem in svoj čas na Kočevskem. V pripovedki iz Luksemburga pa srečamo tudi zlatorogo kravo, in ta motiv se nahaja tudi v staronordijskem epu Edda.

V Alpah so v pripovedkah zlatoroge predvsem gorske živali. Dokaj osamljen motiv predstavlja zlatoroga srna v zgodbi iz Tirolske, za katero je mnogo bolj značilen zlatorogi gams. Za Solnograško pa beli gams z zlato rinko na nogi. V Sloveniji so znani gamsi z zlatimi parklji iz Kamniških Alp.

V pripovedkah z območja Balkana najdemo prav tako zlatoroge živali. V Albaniji poznajo npr. zlatoroge gamse. V Makedoniji pa zlatorogega ovna, ki se pojavlja tudi v pripovedkah v Romuniji in na Češkem.

Značilne so, nadalje, tudi zgodbe o zlati kozi, iz belgijske Valonije in iz francoske Provence. O zlatem kozlu pripovedujejo na Tirolskem, kakor tudi v Valoniji, o kozlu s pozlačenimi rogovi (verjetno še izročilo iz stare Tracije) pa v Bolgariji.

V skoraj vseh primerih gre za prvotni simbol sončnih živali. Nekateri od njih pa kažejo tudi na zemeljsko bogastvo, s tem

da imajo zlate parklje, namočene v zlategem studencu, ali pa pridejo palčko iz votline z zakladom, ipd.

Sončni značaj zlatoroge živali je najbolj jasno izražen v eni od ruskih ljudskih pesmi, v kateri je sonce imenovano »zlatorogi jelen«, ki tolče po vodi s srebrnim parkljem (F. Haase). 35) — V primeri z navedenimi zlatorogimi živalmi je Zlatorog izredno popolna sončna žival, ne samo po zlatih rogovi, temveč tudi po svoji beli barvi in v družbi belih koz, še zlasti pa v tem, da nastopi v vlogi božjega maščevalca.

Divji lovec

Osrednje dejanje v tej znameniti pripovedki je seveda *lov na Zlatoroga*, nad katerega gre na prigovarjanje Zelenega lovca fant iz Trente, imenovan tudi »trentarski lovec«, da bi prišel do zlatih rogov, ki odpirajo pot do zakladov v Bogatinu.

Fant iz Trente, zrasel pod varstvom belih žena, slovi kot najboljši lovec daleč naokoli, vendar postane *Divji lovec*, zato ker gre, zapeljan po Zelenem lovcu, streljat na sveto sončno žival, na Zlatoroga, in s tem prekrši božji red v naravi. — Divji lovec se nam v tem primeru jasno predstavi kot človek, ki krši naravne oz. božje zakone in ga zaradi tega nujno zadene kazen.

V takšnem pomenu pozna divjega lovca tudi slovenska narodna pesem. V motivu pod naslovom »Nesrečni lovec« so v

POLEMIKE PO REVOLUCIJI

»Zamenjali so se ljudje, toda metode so ostale iste«, zatrjuje v pismu, s katerim najavlja svoj odstop podpredsednik romunskega odbora za narodno rešitev Mazilu. Članom odbora očita, da s stalinističnimi metodami etiketirajo ljudi na podlagi dokumentacije, ki jo je zbrala osovražena Ceausescujeva tajna policija. »Prepričan pa sem«, je še rečeno v pismu, »da romunska revolucija ne bo dovolila skupinici, ki z revolucijo ni imela nič skupnega, da bi prevzela monopol nad političnim življenjem«.

Vendar nekateri menijo, da je podpredsednikova ostavka le logična posledica seje izvršnega sveta Odbora, na kateri Mazilu ne bi znal prepričljivo zavrnilo dolgo vrsto obtožb. V prvi vrsti naj bi mu očitali sodelovanje s tajno policijo, saj naj bi bil nekaj časa celo ravnatelj posebne šole za častnike »securitate«. Obtožb pa je seveda še več in gredo od poverbe podpisov do lažnega zatrjevanja, da je bil pod diktaturo aretiran, v resnici pa naj bi bil priprt le nekaj ur.

KAJ MENITA PREDSTAVNIKA CERKVE

Hrvaška katoliška revija »30 Dana« je objavila intervju z zagrebškim kardinalom Kuharičem in s slovenskim metropolitom Šuštarjem. Oba se zavzemata za krepitev demokratičnih procesov v Jugoslaviji. Tako Kuharič poudarja, da je unitarizem in centralizem nesprejemljiv, ker pritiče vsakemu narodu pravica, da razvija na svojem ozemlju lastno kulturo, gospodarstvo in jezik. Kuharič tudi opozarja, da prihaja v Jugoslaviji do spopada med dvema nasprotnima stališčema. Gre za težnje po demokratičnosti javnega življenja, ki prihajajo do izraza v Sloveniji in tudi na Hrvaškem ter za centralizem, ki ga zagovarja srbsko vodstvo.

Ljubljanski nadškof in slovenski metropolit Šuštar pa v intervjuju opozarja na potrebo po ustanovitvi ločene slovenske škofovske konference, ker v sedanji jugoslovanski škofovski konferenci prevladujejo hrvaška vprašanja. Kar pa se politike tiče, se nadškof Šuštar zavzema za demokracijo in pluralizem.

NOVICE

20-letni Cesare Casella je spet doma. Ugrabitelji so ga izpustili v torek, 30.1., ob 23. uri. Ugrabljen je bil 19. januarja pred dvema letoma. Za zločinsko dejanje so odgovorni pripadniki mafijske tolpe v Kalabriji. Casella je doma iz Pavie.

Predsednik republike Cossiga je opravil uradni obisk v Franciji, kjer je bil gost predsednika Mitteranda.

Bivši dolgoletni vzhodnonemški voditelj Erich Honecker je v zaporu. Kakor hitro si je opomogel po težki operaciji, ga je policija odpeljala iz bolnišnice v zapor. Obtožen je raznih kaznivih dejanj in celo veleizdaje.

—O—

JOŽE SMOLE NI VEČ ČLAN PRESEDSTVA SRS

Predsednik Socialistične zveze Slovenije Jože Smole je izstopil iz predsedstva Socialistične republike Slovenije. Po ustavi je predsednik Socialistične zveze Slovenije član predsedstva slovenske republike. V izjavi za tisk je Jože Smole svoj izstop iz predsedstva utemeljil z dejstvom, da Socialistična zveza Slovenije noče imeti posebnega položaja in da hoče torej popolnoma enakopravno sodelovati v volilni kampanji, ki se bo začela čez nekaj dni v pričakovanju aprilskih volitev.

Na seji odbora za pravosodje pri skupščini Jugoslavije so sklenili, da bo s spremembami kazenskega zakona Jugoslavije črtano tisto določilo 133. člena, ki govori o kaznivem dejanju sovražne propagande. Gre za takojimen verbalni delikt, katerega odpravo zahtevajo že dalj časa demokratične sile v Jugoslaviji.

SREČANJE V LJUBLJANI

Delegacija Slovenske kulturno gospodarske zveze, ki jo je vodil predsednik Palčič, se je 25. 1. srečala v Ljubljani z delegacijo Slovenske demokratične opozicije. Njen predsednik Jože Pučnik je gostom iz zamejstva obrazložil volilni program, s katerim se bo Slovenska demokratična opozicija predstavila na bližnjih volitvah v Sloveniji. Slovenska demokratična opozicija — Demos — želi imeti stalne stike z vsemi Slovenci, ki ne živijo v matični domovini. Predsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze Palčič je obrazložil delo, ki ga ta organizacija opravlja v zamejstvu,

ter med drugim naglasil, da Slovenska kulturno gospodarska zveza pozorno spremlja življenje v matični domovini. Predstavnik Slovenske demokratične opozicije so sprejeli vabilo, naj bi njena delegacija prišla na obisk k Slovenski kulturno gospodarski zvezi v Furlanijo - Julijsko krajino.

—O—

Poljske komunistične partije ni več. Na kongresu v Varšavi se je partija razpustila in sta bili ustanovljeni dve socialistični oziroma socialdemokratski stranki. Član ene izmed socialdemokratskih strank je postal tudi predsednik, general Jaruzelski.

zbirki, ki jo je objavil K. Štrekelj (1895), objavljeni štirje zapisi, nanašajoči se na pesem, prvotno iste vsebine. Najbolj izvirni in najstarejši zapis pripoveduje: 36)

Mlad lovec na kvaterno nedeljo ni šel v cerkev, kakor ga je prosila mati, temveč v gore, na lov na jelena. Tam pa ga je srečal jelen, ki je imel na hrbtu mašni plašč in na čelu kelih zlat. Lovec se je tega znamenja ustrašil, hitel nazaj domov in poslal mater po spovednika. Toda, prišla sta prej dva črna psa, raztrgala lovca in ga odnesla na dno pekla.

Po svojem bistvu je tudi ta motiv enak onemu v pripovedki o Zlatorogu in o trentarskem lovcu: oskrunjen je praznični, to je sveti dan, in s tem vesoljni božji red; skrunitelja zadene smrt in pogubljenje. Vendar je za ta krščanski motiv značilno tudi to, da v njem nastopa jelen kot prisposoba Kristusa, ko se v evharistični daritvi (mašni plašč in hostija na čelu) prikaže nedeljskemu divjemu lovcu. Ta prisposoba, dasi kot krščanski motiv že dokaj oddaljena od prvotne, pa je prav tako predzgodovinska. Tudi jelen je namreč, kakor že omenjeno, sončna žival in se v starih bajkah istoveti s sončnim božanstvom, v katerega se zaganjajo sile teme.

Iz te predstave se je nekje v prazgodovini ali predzgodovini pojavil znameniti lov na sončnega jelena, in že A. Kuhn (1869) sklepa, da so nekoč vsi indoevro-

ski narodi imeli skupen mit, ki pripoveduje, da bog viharja in noči lovi in strelja na sončnega boga, ki nastopa v podobi jelena ali njemu podobne živali. 37) — V Alpah očitno v podobi kozoroga oz. Zlatoroga. V največ prizorih pa je ta kozmični lov uprizorjen na jelena, ob katerem je ta prisposoba boja med svetlobo in temo tudi nastala. Kako?

Na ozemlju, na katerem živijo indoevropski narodi, je jelen v naravi kakor kralj visokega gozda. Ima močno postavo, in vendar je poln miline, zato je ljudska domišljija spletla okoli njega venec legend in pripovedk. Njegov svojevrstni klic odmeva vsako leto v jesenskih nočeh, ko vabi za sabo košute in poziva svoje tekmece v boj. Prvotni človek, še povsem vživet v naravo, je v nočnih spopadih jelenov, ki se vršijo vsako leto ob nastopu jeseni, to je ob prvem znamenju bližajoče se zime in dolgih noči, videl neizbežen spopad med silami svetlobe in teme. 38) Torej med sončno svetlobo oz. žarki, kar je ponazarjal jelen s svojim rogovjem, in nočjo; zlasti bližajočo se zimsko noč in njene viharje.

Tako je prastara predstava o večnem boju med lučjo in temo našla svoj izraz v slikovitem motivu o lovu na sončnega jelena, prešla v antične in kasneje v krščanske legende, v katerih se nam je ohranila do danes.

Ohranila pa se nam je tudi v izročilu preprostih ljudstev, zlasti v Vzhodni Evropi in v Osrednji Aziji, v nekaterih primerih še v povsem pristni prisposobi, kot kozmični lov na sončnega jelena.

Tako nam ruski raziskovalec starega izročila A. P. Okladnikov (1971), doma iz Sibirije, poroča o Loparjih, ljudstvu v Bajkalju, ki veruje naslednje: 39)

Bog groma Aroma - Tellje v podobi lovca titanske postave preganja z desetimi velikimi bori ogromnega jelena s črno glavo in zlatimi rogovi; silni psi mu pomagajo pri lovu. Tudi navadnemu smrtniku je kdaj mogoče, da vidi ta pogon, vendar je zato trdo kaznovan: če pogleda jelenu v oči, ostane za vedno slep; če sliši topot njegovih parkljev, ostane gluhi, in če ga doseže jelenova sapa, ostane nem.

(Dalje)

35) F. Haase: *Volks Glaube und Brauchtum bei den Ostslawen*, Breslau 1939, str. 307 (po: R. Wildhaber, njegova opomba 50). — Pod »Ostslawen« je na tem mestu upoštevati Ruse. Op. p.

36) K. Štrekelj: Slovenske narodne pesmi I, Ljubljana 1895, štev. 239 - 242 — Prvič je bila ta pesem objavljena v Janežičevem »Glasniku slovenskega slovstva«, Celovec 1854

37) A. Kuhn, itm., (po: J. Glonar, itm., str. 89)

38) D. Forstner, itm., str. 262 (Hirsch)

39) A. P. Okladnikov: Der Hirsch mit dem goldenen Geweih. Vorgeschichtliche Felsbilder Sibiriens, Wiesbaden 1972 (iz: R. Wildhaber, itm., str. 115)